

Skal drenge og piger behandles ens i børnehave og i vuggestue?

I denne artikel sættes fokus på den pædagogiske praksis i en (delvist) kønsopdelt børnehave ud fra en udviklingspsykologisk vinkel og med en beskrivelse af de værdier, som forældre og pædagoger finder betydningsfulde i forhold til børns udvikling og trivsel

Workshop-oplæg af Hanne Værum Sørensen

I børnehaven *De fire elementer* i Egebjerg ved Horsens er børnene delt i en drenge- og en pigegruppe fire formiddage om ugen,¹ hvor der laves forskellige aktiviteter efter en fast plan. Én dag i skoven, én dag på tur, én dag laves kropseksperimenter, og én dag arbejdes med form, farver og begreber. Artiklen er skrevet på baggrund af et evalueringsarbejde, som jeg har foretaget i 2002 (Sørensen, 2002).

Intentionerne bag den kønsopdelte børnehave og de pædagogiske rammer

Personalet er blevet inspireret til kønsopdelingen efter at have hørt om den kønsopdelte børnehave Hjalli på Island. De ser kønsopdelingen som en mulighed for at skabe rammer, inden for hvilke børn kan udvikle vigtige sider af sig selv, nemlig:

- selvfølelse, så børnene føler sig værdifulde og respekterede af andre og tør tage et ansvar, der passer til deres alder og udvikling
- at de udvikler evner til at være selvstændige mennesker, der tør noget, og som har modet til at være sig selv, at kunne udtrykke, hvad de vil og ikke vil,
- at de kan indgå i et fællesskab, og at de lærer at kunne sætte sig ind i, hvordan andre ser på tingene, og at respektere andre
- at børnene får muligheder for at fordybe sig i forskellige aktiviteter og ro til at koncentrere sig, således at deres fantasi, kreativitet og forestillingsevne kan udfolde sig, o
- at børnehaven er med til at forberede børnene på deres næste "livsepoke", nemlig skolen.

Betingelser og vilkår for den kønsopdelte børnehave

Børnehaven har de samme vilkår som andre institutioner, hvad angår økonomi, normeringer, personaleuddannelse, mulighed for vejledning og støtte til børn med særlige behov osv., men i kraft af personalets dygtighed og engagement rækker børnehavens kvalitetsniveau ud over, hvad der kunne forventes inden for de mulige rammer. At børnehaven endvidere er så privilegeret, at de har en aktiv forældregruppe, der gerne vil samarbejde og bakke personalets initiativer op, kan kun delvist tilskrives held, for først når et personale i en ny institution gør en kvalificeret indsats for det, kan et

positivt og konstruktivt samarbejde med forældrene bygges op.

Den pædagogiske praksis

Personalet lægger vægt på, at der dagen igennem er en afveksling i at være inde og ude, en afveksling mellem, at det er de voksne der bestemmer, hvad der skal foregå, og børnene der selv bestemmer, hvad de vil lave. Børnene virker glade, og de har lyst til at lege og til at være aktive. De virker trygge ved de aktiviteter, de skal være med til. De fleste gør, hvad de voksne beder dem om, enkelte beklager sig eller smutter væk, men ingen synes at være i tvivl om, at den aktivitet, der skal foregå, er man med til, og at det er de voksne, der har det sidste ord. Der er ikke den store forskel på, hvilke aktiviteter der tilbydes henholdsvis drengene og pigerne i børnehaven, de laver så at sige det samme, men afpasset efter, hvad børnene dels selv er optaget af og har lyst til, dels hvad pædagogerne skønner, de har behov for, ud fra deres kendskab til de enkelte børn.

Personalet forholder sig til de to køn ud fra deres overordnede overvejelser over, hvad henholdsvis piger og drenge har brug for: i korte træk at (de fleste) piger har brug for opmuntring for at turde sætte sig i centrum og vove sig ud i noget, der ikke er helt kendt og trygt, og at (de fleste) drenge har brug for opmuntring for at kunne fordybe sig og for at vise omsorg for andre. Derudover forholder personalet sig individuelt til de enkelte børn og ser på, hvad den enkelte har brug for af omsorg og udfordringer. Der gøres en målrettet indsats for at give drengene mulighed for både at udfolde sig fysisk, f.eks. i akrobatik og på skovtur, og at få fælles oplevelser, hvor fokus er noget andet, f.eks. at fodre ænder eller studere små ting fra naturen, og for pigerne arbejdes der målrettet på at få den enkelte frem og komme til at stå på egne ben, mens de andre ser på, f.eks. i gymnastikken. Der opfordres også til fysisk udfoldelse, f.eks. i skoven, og til fordybelse.

Personalet synes selv de gør et godt stykke pædagogisk arbejde

De kan se at børnene trives, at de udvikler sig og tilegner sig de kompetencer, man må forvente. Forældrene giver udtryk for deres tilfredshed, og der er et udmærket samarbejde med andre fagfolk, f.eks. den pædagogiske konsulent, talepædagogen, psykologen og skolen.

¹ Eller rettere *børnene var*, for det har forandret sig siden, nu er børnene sjældnere opdelt i mindre grupper, begrundet i mangel på ressourcer til denne opdeling.

Men hvad mener forældrene?

Samlet set finder forældrene, at det vigtigste for deres børn er, at den institution, de går i, tilbyder nogle trygge og omsorgsfulde rammer, hvor børnene dels kan udfolde sig frit ved at lege – men også lærer at opføre sig acceptabelt og lærer at begå sig i en større gruppe. Forældrene er også glade for, at børnene kan være meget ude, hvor de kan udfolde sig fysisk og lære noget om naturen og om, hvad man kan lave udendørs. Endvidere ses det som en fordel at børnehaven er så lille, at der ikke er så meget kaos, og at man kan mærke, at alle ansatte kender alle børnene, at de ved, hvad børnene har lavet i dagens løb, og hvordan de har haft det. At personalet har fundet på at dele børnene i drenge- og pige grupper fire formiddage om ugen, synes forældrene er helt i orden, og de har også øje for de positive sider ved denne deling – men for forældrene er delingen ikke afgørende for valg af børnehaven, eller for om de er tilfredse eller ej.

Forældrenes primære – og ganske forståelige – tilfreds-hedsparameter er, at deres børn trives og udvikles, samt at de selv oplever at blive hørt og informeret tilstrækkeligt af personalet.

Fælles værdier og mål

Forældre og personale er enige om at børn udvikler:

- *selvværd*, når de selv oplever at blive set og hørt, accepteret og respekteret
- *selvtillid*, når de har mulighed for at prøve sig selv af, når de får lov at have at passende ansvar, når de tør stå på egne ben
- *socialle evner*, når de har mulighed for at have venner, når de lærer at tage hensyn til hinanden, lærer at acceptere hinandens forskelligheder, at respektere hinanden
- *kreativitet og fantasi*, når de har lov at kede sig en gang imellem
- *intellektuelle færdigheder* ved at kunne fordybe sig og ved at kunne finde små steder at lege i.

Gør de det, de tror de gør - i den kønsopdelte børnehaven?

Der er en høj grad af overensstemmelse mellem, hvad personalet gør i hverdagen, hvordan børnene er tilfredse med deres børnehaven, hvordan deres forældre synes, den er, og hvad en kvalitetsvurdering af, hvad børn har brug for, og hvad der er godt pædagogisk arbejde i omsorg for børn, viser (Harms & Clifford, 1980).

Endvidere viser de iagttagelser, jeg har foretaget af børnehavens dagligdag (Hedegaard, 1990), at børnene er glade og trygge, de trives og bliver stimuleret ved de mangartede aktiviteter og udfoldelsesmuligheder, der er i børnehaven. Stemningen mellem børn og voksne er præget af, at man kan lide at være sammen. De voksne viser respekt for børnenes følelser og interesser, og sørger for at informere i rimelig tid, inden en leg eller en aktivitet afbrydes, fordi man skal noget andet. De voksne har sat rammerne for en børnehavedag, hvor der er plads til børnenes frie leg, samtidig med at der er

planlagt et passende udbud af aktiviteter, der har som formål både at stimulere børnenes udvikling personligt, følelsesmæssigt og socialt, og som giver børn mulighed for at have det sjovt sammen med deres kammerater og venner.

Den pædagogiske linie, eller omsorgsstil, som personalet anvender, kan kaldes en autoritativ omsorgsstil, fordi de voksne påtager sig ansvaret for det, der foregår; de voksne er imødekommende og engagerede i det, som interesserer børn, og igennem deres større viden og mere erfaring vejleder personalet børnene, så de har mulighed for at opleve sig som nogen, der kan noget, uden at de føler sig ladt i stikken. Børnene er ikke i tvivl om, at det er de voksne, der har ansvaret, og det giver tryk og frihed til at lege og udfolde sig.

Er kønsopdelingen årsag til, at der er høj kvalitet i børnehaven?

Afslutningsvis må det konkluderes, at det ikke er kønsopdelingen i sig selv, der konstituerer den høje kvalitet – hvis ikke de ansatte i børnehaven udførte deres arbejde med engagement og interesse og i et samarbejde med forældrene, ville en kønsopdeling ikke udgøre en afgørende forskel. Men resultatet af kønsopdelingen giver tilsyneladende børn (og voksne) en ekstra gevinst. Børnene i form af større selvbevidsthed og selvtillid, og personalet i form af den tilfredshed det er at kunne se, at børnene udvikler sig i den retning, man tilstræber, og at forældrene udtrykker deres tilfredshed med børnehaven.

Det ser ud til, at man med kønsopdeling som en metode i pædagogisk arbejde kan tilgodesse børnenes individuelle behov og derved optimere barnets udbytte af at gå i børnehaven.

Som med alle andre pædagogiske metoder skal kønsopdeling anvendes med omtanke, og det kræver en velovervejet planlægning – i samarbejde med forældrene, før den kan gennemføres med positivt udbytte.

Sker der også det, de regner med?

Svaret på, hvorvidt de egenskaber, som personalet ønsker at udvikle hos henholdsvis piger: mod og selvtillid, og hos drenge: omsorg og fordybelse, nu også udvikles gennem kønsopdelingen fire formiddage om ugen, er sandsynligvis positivt, men det ikke endegyldigt bevist, idet de forestillinger, man har om, hvordan piger og drenge er (eller bør være) også spiller ind på den måde, man er på overfor børnene, og enten fremmer eller bremser bestemte måder at være på. De biologiske forskelle på mænd og kvinder bliver ofte taget til indtægt for kvinders og mænds forskellige funktioner og handlemåder i det samfundsmæssige liv, og det har både indflydelse på, hvad man opfatter som normalt for drenge og piger, men også på, hvad man forventer af henholdsvis en mandlig og en kvindelig pædagog.

Hvad skal pædagoger kunne?

Det er ikke nok at *kunne noget* som pædagog, man må kunne bruge det konstruktivt i arbejdet med de børn, hvis udvikling og trivsel man er medansvarlig for, og frem for alt må man *ville noget*, man må have nogle værdier, ideer og mål, som man konstant er på vej hen imod, og en viden om, at målene ikke blot skal nås for derefter at kunne slappe af – pædagogisk arbejde er altid i en proces, hvor pædagoger, børn og forældre er aktive medspillere på hver sin måde.

Kønsopdelingen har derfor muligvis sin allerstørste berettigelse ved, at den hjælper til at fokusere på at udvikle ønskværdige, men almene menneskelige egenskaber hos såvel drenge som piger. Egenskaber som at have respekt for andre mennesker og for naturen, at have en tro på sig selv og turde tage de forskellige udfordringer op, man støder på, med en tro på, at andre vil samarbejde og støtte, når eller hvis man beder om det.

Hanne Værum Sørensen er pædagog, cand. psych. og lektor ved Peter Sabroe Seminariet/CVUalpha.

Litteratur

Harms, T. & Clifford, R.M. (1980): *Early Childhood Environment Rating Scale*. New York: Teachers College Press.

Hedegaard, M. (1990): *Beskrivelse af småbørn*. Århus: Aarhus Universitetsforlag.

Sørensen, H.V. (2002): *Børnehaven De fire Elementer – en evalueringsrapport om kønsopdelingen fire formiddage om ugen*. Horsens Kommune.